

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 12. Parate vias Domini, rectas facite semitas ejus. De triplici via
præparanda. 1. De via contritiones. 2. De via confessionis. 3. De via
satisfactionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

Vivit adhuc in Ecclesia vox eius adhuc hodie resonat illud in auribus nostris: *Parate viam Domini. Penitentiam agite, iam secum ad radicem pestis est.* Adhuc hodie resonat vox sanguinis eius contra luxuriosos, contra incestuos, contra adulteros, quia pro castitatis defensione effusus est. Adhuc hodie eos condemnat deserti oris sui voce, & fusi sanguinis clamore. Sed in deserto specialiter vox hæc clamans describitur; quia illæ vitæ & voce sua advocabit totius Iudææ incolas, penitentiam suscepturos, & futuram in eam evasuros. Unde desertum illud desertum Cades nominatur: *Vox Domini concitavit desertum, & commovebit Dominus desertum Cades, id est, desertum sanctitatis;* quia Ioannes desertum illud sanctificabat, concione, baptismo, vita: & illuc concurrentes commovebantur tanto tremore, ut ab impii vita ad sanctioris vite propositum transirent, & sic eorum penitentia desertum quodammodo sanctificabatur. Illud quoque desertum postmodum mire erat sanctificandum, frequenti concursu sanctorum virorum, qui exempli Ioannis sectati, debebant illud incolere, & tanquam Turres solitudinis, & Aquile contemplationis, ad idmibi suum collocare. Maximus enim illic fuit numerus Eremitarum & Monachorum, vestigia Christi & Ioannis ibidem honorantium.

In Prato spirituali c. l. refert Sophronius, Monachum quendam, qui montem Sinai petebat, in parvam quandam speluncam divertisse, ægitudine cogente; & hæc non procul erat à Iordane. Ibi ergo apparet ei S. Ioannes, sic enim eum colloquitur: *Ego sum Ioannes Baptista, & ideo tibi iubeo, ut nunquam recedas. Nam spelunca ista brevior maior est monte Sinai, quam sepulchrum Domini Iesu, cum me visitaret, ingressus est. Pollicere ergo mihi, quod hic habitabis, & ego maxime sanitatem restituiam.* Spondit Monachus, & mox sanus effectus, ibi perseveravit toto vitæ suæ tempore, & ex spelunca Ecclesiam fecit, congregavitque ibidem Fratres, appellaturque locus ille Sapsas. Hæc ibi. Constat ex sacris historiis circa illud desertum Iordanis multa fuisse Monasteria; nam ibi erat Monasterium S. Gerardi Abbatis, ut pater ex eodem Prato spirituali, c. 107. Item S. Sozimi qui circa illud desertum perambulans, invenit S. Mariam Ægyptiacam, & illam jam morti vicinam sacra Communione refecit, ab eaque didicit vitam quam in eo deserto duxerat. Itaque de illo deserto verum fuit illud: *exaltabit solitudo, & florebit quasi lilium: in cubilibus in quibus habitabant dracones, oritur cirrus calami & junce, & erit ibi sania & via, & via sancta vocabitur.* Via scilicet ibi erat, de qua Ioannes clamabat: *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius in solitudine.*

Mythicè desertum, in quo Vox clamantis personabat ad omnis generis peccatores ibidem concurrentes, hoc sæculi designat, in quo belluæ sunt omnis generis, peccatores varios designantes, qui invitantur deponere belluinam naturam, voce Do-

mini per suos Prædicatores penitentiam inclamantibus.

1. Ibi sunt multi serpentes & viperæ, homines invidi & maligni, virus malignitatis, odii, invidiæ, detractionis, calumniæ, linguæ venenatæ in alios spargentes. Ibi multa genimina viperarum, maligni malorum parvum, eorum malitiam imitantes. His inclamatur, ut in aquis penitentiae omne virus deponatur, nec faciant.

2. Ibi Corvus & Ericius, homines impenitentes, qui instar corvi semper clamant *Crus, crus,* & instar Ericii spinis peccatorum conscientiam mordentibus toti sunt cooperti; sed differentes parturunt semper spiritu salutis, nec pariant, imo procrastinant tandem in partu erepant. His inclamatur: *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurnare corda vestra, sed semper errant corde.*

3. Ibi congregati sunt milii vitæ ad alterum, homines iniusti & rapaces, alienis inhiantes, & prædæ quærentes, quales nonnulli inter negotiatores, multi inter Magnatum Officiarios, inter Procuratores & Advocatos simul prædæ depilantes, hoc est pauperem lingantem. Et his inclamatur voce Joannis: *Non aliquid quam quod vobis constitutum est, exigitis, sed furdi sunt.*

4. Ibi Sirenes in delubris voluptatis, homines luxuriosi, nihil nisi carnem & voluptatem respirantes, gaudent ad sonitum lyre & tympani, ducunt in bonis dies suos, salant & cantillant, alteri alterum allicit ad peccatum, & sese mirro ad symposia invitant. His inclamatur vox iudicis, vox amaritudinis futuræ, sed in strepitu voluptatum furdi facti, non audiunt.

5. Ibi cubilia Leonum & Pardorum. Hi sunt homines superbi & feri, variisque peccatorum maculis inperfecti, in quibus gloriatur, diligentes vanitatem, & varietatem sæculi exteriorem; interiori etiam in animo vaiegati, fallaces, deceptores; & his quoque incallum sonat vox penitentiae: *Si potestis mutare Parvum varietates suas, sic & Irem. 13. illi.*

6. Ibi pascua struthionum. Hi sunt parentes nullam filiorum curam gerentes. *Filia populi mei Iria 34. crudelis quasi struthio in deserto, ait Ieremias. Struthio ova in terra parit, & quasi non sua negligit, ferarum vel hominum pedibus exposita, & obdurat ad pullos suos. Ita aliqui parentes proles negligunt, & quantum ad animum, & quantum ad corpus. Alii & contra instar Pellicani dilacerant se, & corpore & animo, ut foveant proles. Hi per excessum peccant, illi per neglectum, & utrique furdi admonitiones pereunt, nec penitent.*

EADEM DOMINICA.

De triplici via preparanda.

LXXIIII.

Penitentia nostræ tres sunt Partes, Contritio, Pœnitentia, Satisfactio. Hæc tres partes habent se in se partes

Ioannes vox clamans in deserto. Psal. 28.

Psal. 35.

Deinde dicitur de deserto mysticè

In eo videri belluæ id est peccatores.

Isaia 34.

Psal. 94.

Isaia 34.

Luce 3.

Isaia 13.

Cam. 16.

Isaia 34.

Thren. 4.

Job. 39.

se infat via triplicis, quam monemur sacro hoc tempore Domino dirigere, & preparare. Hæc nimirum est via, qua Dominus venit ad nos, qua & nos ad illum imus. Hæc tripartita est via, qua fugimus ab ira ventura, qua & illa à nobis procul recedit. Hæc est via, qua appropinquat Regnum Dei in nos, sive qua nos Regno Dei appropinquare censemur. Hæc est via triplex, qua in illius gratiam redimus, qui tenet securim & venticlabrum in manu sua, ut ait Baptista. Hæc est via trium dierum, quam in solitudine cum Israelitis ambulamus, ut Deo nostro dignè sacrificare valeamus. Itaque dicendum hic nobis, quomodo tripartita ista via sit dirigenda & preparanda Domino; & quia ea de re fuse tractavimus in Candelabro Mystico, Tract. 5. breviter solum hic quæ ad propositum nostrum spectant, attingemus, illuc Lectorem remittentes.

Propos. 1. Agemus de via Contritionis. 2. De via Confessionis. 3. De via Satisfactionis.

PARS I. De via contritionis. **Q**uamvis ad viam Contritionis, ut recta sit, & certo ad Dominum nos dirigat, illique nos reconciliet, debet habere aliquot conditiones. Primum enim requiritur, ut procedat ex sincero cordis affectu, & ex dolore propter Deum offensum. Hæc displicentia cor tenet ejusque duriciem tollit, ita ut cordis via, quæ antea petrosa erat per peccatum, jam mollis reddatur, in qua Dominus sua fere possit vestigia. Numquam certe quis contritur peccator, si non detestans peccatum, obbonitatem divinam offensam quin mox Deus ad animam

veniat, prout pronisit per Prophetam. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos. Convertatur impius à via sua, & vivat. Convertimini à via vestra pessima, & quare moriemini domus Israël? Qui igitur in peccatis agunt, per vias pessimas abeunt, & aberrantes, longè à Deo recedunt, præcipitioque & morti approxinant. Ideoque monet, invitat, rogat Dominus, ut relicta via prava, via pessima, per viam rectam, & æquam revertantur, ut vitam inveniant & salutem. Unde iterum dicit, exprobratque eis; & dixit: Non est aqua via Domini. Audite ergo domus Israël. Nuaquid via mea non est aqua, & non magis via vestra prava sicut? Idcirco unanquamque juxta vias suas iudicabo. Convertimini, & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris. Non erit vobis in ruinam iniquitas, revertimini. & vivite. Nemo potest unquam ad Deum redire, nisi per hanc contritionis viam. Per illam reverla est Magdalena lacrymis pedes Domini irigans, lacrymis mollem in corde suo viam illi preparans, ut revertetur ad se, & vitam redderet. Hæc via Publicanus iustificatus præ Pharisæo descendit in domum suam. Hanc viam Petrus post peccatum ingressus est, dum relicto pessimo consortio, egressus foras, sicut amatè. Hanc viam lauro invenit in cruce sanguine Christi preparatam, per quam mox pervenit ad regnum. Ad hanc*

Via contritionis omnibus est necessaria.

viam invitat nos continè Dominus, invitat nos Joannes: *Parate viam Domini*, invitat Ecclesia Mater nostra, invitant omnes penitentes qui nos præcesserunt, invitant Angeli & manam porrigunt, ut per eum ambulemus, & ad eorum confortium peringamus. Per hanc viam mox ubi ingressus est David, dicens: *Peccavi Domino*, & vestigio auditur à Nathan: *Transiit Dominus peccatum tuum* eandem contritionis viam ingredi videbatur Saul post inobedientiam, dicens Samueli, sicut & David ad Nathan: *Peccavi Domino*. Veruntamen non auditur illud: *Transiit Dominus peccatum tuum*; quia non erat cor ejus perfectum cum Domino, nec perfectè dolebat ob ejus bonitatem offensam, sicut David; sed adhuc vocem expiendam respectu potius humano movebatur, quam divino; unde subdit: *Veruntamen honorame coram senioribus*. Non itaque preparavit viam rectam Domino, nec gratia ejus, cum nuda potius verba, quam perfectus animi dolor illam vocem expresserint: nec compensavit magnitudinem criminis, levis & extrinseca solum humiliatio supplicantis.

Secundò, ut sit contritionis via recta, debet preparari non solum per dolorem offensæ, sed etiam per spem veniæ. Si sit enim dolor cum diffidentia aut desperatione, non est via recta, sed vallis est eum præcipitio & abyssio, ex qua quis non emergit. Sic non rectam viam inivit Cain, neque Judas, dicendo: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear*. Omnis vallis diffidentia post peccatum, debet impleri confidentiâ in meritum Christi, & firmâ in eum spe; quia & sanguis ejus & misericordia omne peccatum efficacia sua superat infirmitè. Neque tamen etiam præsumptio debet se dolori conjungere, quia nec illa viam rectam facit, quin potius collem erigit Domino displicentem. Omnis ergo mons & collis præsumptionis humilietur, omnis vallis desperationis & diffidentia impletur, inter spem & timorem tamquam viam rectam ad nos venit Dominus, nosque ad illum per hanc eandem viam securè peringimus. Unde prodigus in se revertens dicit: *Surgam, & ibo ad Patrem meum*, Quia spe ibis? Illa quæ Pater est; si ego quod filii est, perdidisti, tunc quæ Pater est, non amisisti, vultus est in dolore paternus affectus, iterum per ventum me geniturus. Ecce spes, nec tamen ad est præsumptio, immo timor & humilitas spei confociantur. Unde subdit: *Dicam illi: Peccavi in caelum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus fac me unum de mercenariis*.

Tertiò, ut contritionis via sit recta, debet ad effectum propositum de cætero non peccandi, omnesque occasiones sunt removende. Alioquin si de vitiis remaneant, manet semper via lubrica & vitæ proimpedita. Quemadmodum enim, dum via præparatur & purgatur, si lutum aut lapides coæreant non remaneant juxta illam, facile iterum remaneant, & viam jam purgatam iterum commaculant. *Sancti pedibus*

2. Reg. 1. 20

6. Reg. 10

2. Contritio spes veniæ requirit.

Gen. 4

Luc. 15

Contritio requiritur occasiones remaneant.

pediunt; procul ergo à via omnia illa eicienda sunt impedimenta; aut stipitibus & aggeribus firmis munienda via est, ut plana maneat & nitida. Similiter in peccatis dicendum; si occasiones procul non eiciantur, periculum iterum manet propinquum luti & commaculationis conscientiae; & ita sic illas eliminandas dicimus, sic firmo proposito quasi aggeribus & stipitibus animum esse muniendum, ut nulla sit reincidentia, aut reiteratio peccati. Defectu hujus propositi multi aberrant à vera via contritionis, & tandem in aeternam ruunt abyssum perditionis.

PARS II. Quantum ad confessionem, quae est secunda pars viae, qua itur ad Deum, ut sit recta, aliquot etiam requiritur conditiones.

Primò requiritur, ut preparetur recta confessionis via per diligens & lenum examen conscientiae. Unde illud, *Parato viam Domini, restas facies in solitudine somitas ejus*, hic locum habet; quia ante confessionem in solitudinem debet ingredi peccator, & rediens ad cor debet dicere cum Propheta:

Psal. 28. Cogita vias meas, & converte pedes meos in testimonia tua. Testimoniura conscientiae per examen scriptum interius diligenter exquisitum, testimonium est Domini contra nos; inveniemus illud, si cogitemus vias nostras, & stimulat nos ad convertendos pedes nostros in viam meliorem per veteram & humilem confessionem. *Vide vias tuas in convalle, scito quid feceris*, dicitur Dominus animae à se recedenti. Et iterum: *Scito & vide, quia malum & amarum est reliquisse es Dominum Deum tuum*. Idem dicimus cuiuslibet peccatrici animae. Vide vias tuas in convalle, vide ubi prostrata sis, ubi Deum Sponsum tuum per peccatum deserueris; scito quia malum & amarum est illum repudiasse, & demoni adultero adhaesisse. Rememora igitur omnia peccata, omnes peccatorum occasiones, ut gratiam ejus possis recuperare, & per viam humilis confessionis ad eum redire. Qui aliquid alicujus momenti perdidit, recogitat quae loca adiverit, cum quibus conversatus fuerit, ubi haerit, ubi occasio illud perdidit fuerit, repetitque vias priores ubique lustrando. Age similiter, qui Dei gratiam gemmam pretiosissimam amisisti, recogita tempus, loca, confortia, occasiones peccati, lustra singulos conscientiae tuae angulos, lumine divino implorato: sic rectam & certam facies confessionis viam, per quam amissum divinae gratiae thesaurum recuperabis.

Secundò, cum examen rite factum fuerit, requiritur ut accusatio sit integra, & omne peccatum sincerè detegatur, & amoveatur. Quod si vel unum mortale peccatum in confessione dissimulatur, via hac non ut decet, Domino preparatur. Et enim manet vel lutosus, vel petrosus, vel cavernosus peccatum luxuriae: lutum est; peccatum invidiae & odii lapillos & serpos pungentes continet; peccatum avaritiae spinis plenum est; dolus

& fraus cavernosa via est. Quicunque igitur lutum omne & saxum, spinas omnes & obstacula non detegit & amoveat per confessionem integram, viam Domino non preparat; nec Dominus ad illum, nec ipse ad Deum pervenire potest. Latet quidam coluber in hac via, pedes involvens ambulare per eam volentis, linguam ligans confiteri parantis, & detinens in peccatis in aeternam ejus perniciem. Contra hunc serpenteum initio huius viae viriliter depugnandum est, & caput ejus contedendum, impiam hanc suggestionem ejus de dimidianda confessione fortiter conculcanda. Memoriamque oportet esse moniti Sapientis: *Ne confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam.*

Tertio, confessio debet esse humilis, pura, & sincera; neque enim debet quis se exculare, & alios accusare. Alioqui via hac obliqua erit & curva, tota in circuitu, idcirco Domino displicens; ita ut hac via ejus gratiam non incas, quin potius peccata aggravet. Hoc exprobrabat Synagoga Domini: *Quid spero bonam ostendere viam tuam, ad quam tendam dilectionem, quae insuper & malitiam tuam detulisti vias tuas: & in alia tua innocentia est sanguis animarum pauperum & innocentium.* Quasi dicat: Quid multiplex verborum fucus interis te ostendere innocente, & ambire his gratiam meam, cum alios etiam doceas impieratem? Doculisti alias vias tuas, quae sunt pura: malicia: *Et in alia, hoc est in vestium tuarum oris, in venis est sanguis pauperum, tu eos opprimis, sanguinem eorum exugis, & pompae familiae tuae vestes non nisi in iusto lucro, vel tenuiorum oppressione sunt acquiritae; interim illis quasi alis te extollis, & sanguis pauperum in illis invenitur contra te clamans. Et dixisti, iniquo est & absque peccato ego sum. Ecce ego iudicio contemnam te, eo quod dixisti: Non peccavi. Quam visum facta es nimis iteras vias tuas!* Haec certe non paucos concernunt, qui discedunt ex bonis male acquisitis, ex bonis publicis, vel ex oppressione pauperum sub titulo officii; interim in confessione semper excusant se, cum aliquando ipse sanguis patet in pompa, quam ostentant supra forem & statum suum, quasi in alis; sicut in alia arum rapacium, quales sunt milii & accipitres, quandoque avium raptarum sanguis apparet. Quod autem humilem dicimus esse debere confessionis viam, etiam clarum est, via enim quae in sublimi est, & a pe non tam via quam praecipitium est. Qui cum fronte & audacia se accusant, Deum sibi non conciliant, sed irritant: qui cum humilitate & tribulenta confitentur, illum placant. Sit ergo via confessionis, plana & humilis, eritque secura, Dominoque preparata & directa. Hic omnis collis debet humiliari, scilicet Nobiles & Magnates, Principes & Reges, imo Sacerdotes, Episcopi, Pontifices. Hic purpura & fastus deponendus, hic diademata & scepra, hic insulae & thiasae submitteadae, ut via Dominus preparatur in timore & tremore.

Part III. Tertia via, vel tertia pars via, qua Domino debet preparari, est Satisfactio. Per hanc viam ambulavit omnes Sancti, qui ad Deum pervenerunt, & horum plerique etiam prolevis peccatis graves satisfactions spontaneae peregerunt, ita ut pro uno solo veniali peccato quidam Zachaeus nomine per annum integrum rigidam poenitentiam assumpserit. *Teuere sanctorum virorum exempla, & videbis quam medicum sit, & pene nihil, quod nos a gravibus peccatis non detrahat, si ille fuerit comparatus. Sancti & amici Christi Domino servierunt in fame & siti, in frigore & nuditate, in vigiliis jejunii.* Itaque horum exempla attendens, horumque vestigiis vel à longè insistenti, in hac via peccator non debet reculare levem sibi impositam satisfactionem, sed illico cum humilitate & fervore eam implere. Immo debet ultra eam, quam à Sacerdote in Sacramento poenitentiae accipit, voluntariam aliquam assumere, ut adimpleat monitum S. Joannis inelamantis. *Evangelio f. 4. Quis dicit, quod est factus dignus poenitentiae? Hoc est, interpretare S. Gregorio, tales quales postulant peccata commissa, ut divinae iustitiae atque iustitiae. Vniuersusque conscientia his verbis conuenit, ut tantummodo acquirit honoris operum lucra per poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Non levi agendum est contritio, ut debita reddantur, quibus mors aeterna deberetur. Nec transitoria opus est satisfactio, pro peccatis, quibus pariter est ignis aeternus. Hoc nimirum est viam d. rigere, & semitam rectam facere, correspondenti peccato poenitentiam agere. Per orationem, jejunium, elemosinam apparatur & redificatur haec via, si haec opera penitentia in statu suam gratiae, rectaque intentione & recto corde.*

In vita Patrius. *Quid est, inquit, factus dignus poenitentiae? Hoc est, interpretare S. Gregorio, tales quales postulant peccata commissa, ut divinae iustitiae atque iustitiae. Vniuersusque conscientia his verbis conuenit, ut tantummodo acquirit honoris operum lucra per poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Non levi agendum est contritio, ut debita reddantur, quibus mors aeterna deberetur. Nec transitoria opus est satisfactio, pro peccatis, quibus pariter est ignis aeternus. Hoc nimirum est viam d. rigere, & semitam rectam facere, correspondenti peccato poenitentiam agere. Per orationem, jejunium, elemosinam apparatur & redificatur haec via, si haec opera penitentia in statu suam gratiae, rectaque intentione & recto corde.*

Luc. 3. *Quid est, inquit, factus dignus poenitentiae? Hoc est, interpretare S. Gregorio, tales quales postulant peccata commissa, ut divinae iustitiae atque iustitiae. Vniuersusque conscientia his verbis conuenit, ut tantummodo acquirit honoris operum lucra per poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Non levi agendum est contritio, ut debita reddantur, quibus mors aeterna deberetur. Nec transitoria opus est satisfactio, pro peccatis, quibus pariter est ignis aeternus. Hoc nimirum est viam d. rigere, & semitam rectam facere, correspondenti peccato poenitentiam agere. Per orationem, jejunium, elemosinam apparatur & redificatur haec via, si haec opera penitentia in statu suam gratiae, rectaque intentione & recto corde.*

Cassianus Arelatensis. *Quid est, inquit, factus dignus poenitentiae? Hoc est, interpretare S. Gregorio, tales quales postulant peccata commissa, ut divinae iustitiae atque iustitiae. Vniuersusque conscientia his verbis conuenit, ut tantummodo acquirit honoris operum lucra per poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Non levi agendum est contritio, ut debita reddantur, quibus mors aeterna deberetur. Nec transitoria opus est satisfactio, pro peccatis, quibus pariter est ignis aeternus. Hoc nimirum est viam d. rigere, & semitam rectam facere, correspondenti peccato poenitentiam agere. Per orationem, jejunium, elemosinam apparatur & redificatur haec via, si haec opera penitentia in statu suam gratiae, rectaque intentione & recto corde.*

Modus ornandi satisfactions viam. *Quid est, inquit, factus dignus poenitentiae? Hoc est, interpretare S. Gregorio, tales quales postulant peccata commissa, ut divinae iustitiae atque iustitiae. Vniuersusque conscientia his verbis conuenit, ut tantummodo acquirit honoris operum lucra per poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Non levi agendum est contritio, ut debita reddantur, quibus mors aeterna deberetur. Nec transitoria opus est satisfactio, pro peccatis, quibus pariter est ignis aeternus. Hoc nimirum est viam d. rigere, & semitam rectam facere, correspondenti peccato poenitentiam agere. Per orationem, jejunium, elemosinam apparatur & redificatur haec via, si haec opera penitentia in statu suam gratiae, rectaque intentione & recto corde.*

Psal. 137. *Quid est, inquit, factus dignus poenitentiae? Hoc est, interpretare S. Gregorio, tales quales postulant peccata commissa, ut divinae iustitiae atque iustitiae. Vniuersusque conscientia his verbis conuenit, ut tantummodo acquirit honoris operum lucra per poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Non levi agendum est contritio, ut debita reddantur, quibus mors aeterna deberetur. Nec transitoria opus est satisfactio, pro peccatis, quibus pariter est ignis aeternus. Hoc nimirum est viam d. rigere, & semitam rectam facere, correspondenti peccato poenitentiam agere. Per orationem, jejunium, elemosinam apparatur & redificatur haec via, si haec opera penitentia in statu suam gratiae, rectaque intentione & recto corde.*

Prov. 3. *Quid est, inquit, factus dignus poenitentiae? Hoc est, interpretare S. Gregorio, tales quales postulant peccata commissa, ut divinae iustitiae atque iustitiae. Vniuersusque conscientia his verbis conuenit, ut tantummodo acquirit honoris operum lucra per poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. Non levi agendum est contritio, ut debita reddantur, quibus mors aeterna deberetur. Nec transitoria opus est satisfactio, pro peccatis, quibus pariter est ignis aeternus. Hoc nimirum est viam d. rigere, & semitam rectam facere, correspondenti peccato poenitentiam agere. Per orationem, jejunium, elemosinam apparatur & redificatur haec via, si haec opera penitentia in statu suam gratiae, rectaque intentione & recto corde.*

pheta post peccatum: *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Deus Salvator meus.* Ac alicubi gratias Domino Deo agens pro sua e peccati ereptione laetus decantat: *animam meam convertit, delicta mea super semitas iustitiae propter nomen tuum.* Haec nimirum viae iam declaratae semitae sunt, quibus vera iustitia interior vera gratia animam iustificans acquiritur. Felix qui per eas in veritate potest ambulare, Domino ducente.

Interim plerique per has vias videntur ambulare, sed non cum ea quam debent sinceritate & veritate. *Est via qua videtur homini iusta, & non iustitia, sed quae ducunt ad mortem. Omnis via viri videtur sibi recta, appendit autem corda Domine.* Quasi dicat: *Omnes ferè homines per vitium philanthiae sibi placet, rationem suam vivendi approbant, sed Deus appendit corda, ipse perfectum habet & exploratum an via illa sit recta & secunda; an verò ejus novissima ad mortem ducant. Quidam ferè tota vita sine contritione perfecta peccata consentunt, sine satisfactione etiam debita, quia omnia perfecerunt & obiter agunt, magisque superficietibus & exterius, quam in veritate & interioribus; interim delusi solam imagine poenitentiae, sibi vitam aeternam promittunt, nec conantur ad perfectiora. Certè haec est via, quae nonnullis frigidis Christianis videtur recta, sed novissima ejus ducunt ad mortem; quia tamen in fine se inanes inveniunt, & sine fructu poenitentiae verae. Imaginaria est poenitentia dum levi quodam affectu compunctionis contenti sunt, & mox quasi venia impetrata securi. De talibus quidam interpretatur illud Apostoli: *Dedit illa Deus spiritum compunctionis oculos ut non videant, aures ut non audiant.* Ecce cum spiritu compunctionis caecitatem & luriditatem coniungit Apostolus, forte indicans quod levis quidam affectus compunctionis quandoque magis excaecat, dum homo culpae gravitatem & periculum non considerans, securus vivit. Haec est interpretatio D. Aelredii. z. speculi charitatis ubi verba Apostoli sic huc applicat. Numquid non genus hoc compunctionis excaecat oculos, aures obturat illorum, qui inanimissimas virtutum fordes sine poenitentiae fructibus paucis leviter lachrymis putant abluendas? O quam miserabiliter falluntur, quam saepe sunt salutis proditores, qui virtutis innumerabilibus implicati, si parum quid hujus de quo loquimur, altè deus experiantur, non solum sibi veniam de praeteritis pollicentur, immo ad eandem securus quodammodo revertuntur.*

Est via qua videtur homini iusta, & non iustitia, sed quae ducunt ad mortem. Omnis via viri videtur sibi recta, appendit autem corda Domine. Quasi dicat: *Omnes ferè homines per vitium philanthiae sibi placet, rationem suam vivendi approbant, sed Deus appendit corda, ipse perfectum habet & exploratum an via illa sit recta & secunda; an verò ejus novissima ad mortem ducant. Quidam ferè tota vita sine contritione perfecta peccata consentunt, sine satisfactione etiam debita, quia omnia perfecerunt & obiter agunt, magisque superficietibus & exterius, quam in veritate & interioribus; interim delusi solam imagine poenitentiae, sibi vitam aeternam promittunt, nec conantur ad perfectiora. Certè haec est via, quae nonnullis frigidis Christianis videtur recta, sed novissima ejus ducunt ad mortem; quia tamen in fine se inanes inveniunt, & sine fructu poenitentiae verae. Imaginaria est poenitentia dum levi quodam affectu compunctionis contenti sunt, & mox quasi venia impetrata securi. De talibus quidam interpretatur illud Apostoli: *Dedit illa Deus spiritum compunctionis oculos ut non videant, aures ut non audiant.* Ecce cum spiritu compunctionis caecitatem & luriditatem coniungit Apostolus, forte indicans quod levis quidam affectus compunctionis quandoque magis excaecat, dum homo culpae gravitatem & periculum non considerans, securus vivit. Haec est interpretatio D. Aelredii. z. speculi charitatis ubi verba Apostoli sic huc applicat. Numquid non genus hoc compunctionis excaecat oculos, aures obturat illorum, qui inanimissimas virtutum fordes sine poenitentiae fructibus paucis leviter lachrymis putant abluendas? O quam miserabiliter falluntur, quam saepe sunt salutis proditores, qui virtutis innumerabilibus implicati, si parum quid hujus de quo loquimur, altè deus experiantur, non solum sibi veniam de praeteritis pollicentur, immo ad eandem securus quodammodo revertuntur.*

Conclusio. *T*U igitur, Domine, dedite nos in via tua, ut ingrediamur eam in veritate, & convertite animas nostras, ut deducamur super semitas iustitiae propter nomen tuum. Tu scis ignorantiam nostram & infirmitatem; propter ignorantiam nescimus an rectè ambulemus, an rectam viam tibi praeparemus, propter infirmitatem per eam quam agnosimus viam veram, etiam peregere sumus impotentes: Da igitur

Pia erroris poenitentia.
Prov. 14.
Prov. 21.

Rom. 11.

igitur lumen cohera ignorantia, ut viam veram agnoscamus, da auxilium & manum contra infirmitatem, ut a te deducamur, dirigamur, fortifice-

mur, & per semitas penitentia rectas peringamur ad Regionem aeternae felicitatis de Regione umbrae mortis.

TRACTATUS III. CANTICVM ZACHARIAE SACERDOTIS.

LECTIO I.

Thema. *Benedictus Dominus Deus Israel.* Luc. 1.

Introductio ad Canticum Zachariae De Excellentia huiusmodi Cantici, & de Auditione eius.

Ro introductione, ad pleniorum explicationem Cantici Zachariae Sacerdotis & Prophetae, nonnulla hic sunt notata digna.

Primo quidem, & observandum hoc Canticum tanto in honore haberi ab Ecclesia Sancta Dei (quae per Spiritum sanctum in omnibus dirigitur) ut quotidie ab illa repetatur cum solennitate, & cum speciali reverentia ac attentione. Canitur enim celebriter à Choro assurgente, fidelibus etiam ad eius auditum mox in pedes stantibus ac erectis, ut significant se ad illud & aures & animum erigere. Cur autem quotidie repetatur, ratio est: quia renovat memoriam Incarnationis Filii Dei; quae est radix & fundamentum salutis nostrae, ac Mysteriorum omnium Mysterium. Hoc certe Mysterium quotidie speciali veneratione dignum est. Et cum Canticum istud ex Evangelio sit de promptum, Evangelique pars sit, merito ad illud promendum Sacerdotes, ad illud audiendum Christi fideles assurgunt, & sese erigunt. Et quidem matutino tempore recitatur, vel decantatur; quia in Aurora diei adventantis, sive in fine noctis veteris testamenti, à Zacharia pronuntiatus est, dum novellus Iosephus Joannes, Lucis novae praenunciatus, Orbi exoriretur, auroram vehens, sive auroram horam Divini Solis, tantopere desideratam ab his quin caliginosa nocte iacebant.

Cur in fine laudis repetatur.

Adde, quod in fine Laudum decantetur, postquam sollicit Ecclesia ad Divinas laudes advocavit Caelum & Elementa, Angelos & Homines, Principes & Plebejos. Sacerdotes & Laicos, omnesque creaturas. Hoc igitur Cantico omnia alia Cantica concludantur: quia omnia antiquitus edita Cantica Mysterium Incarnationis Domini & Redemptionis nostrae concludit, tamquam finis & scopus illorum. Hinc si consideres Ordinem quo Ecclesia Laudes matutinas disposuit, reperies semper aliquod in illis Canticum antiquum quod praecedat hoc novum. nam istud concludit omnia, sive diebus festis, sive feriis. In diebus festis in Laudibus semper canitur Canticum trium puerorum, *Benedicite omnia opera Domini Domino.* In

Das. 2.

ferialibus autem, loco illius, feria secunda est Canticum Isaiae, *Confitebor tibi Domine quoniam iratus es mihi, & convulsus consolatus es me.* Feria tertia, Canticum Ezechiae: *Ego dixi in dimidio die, rui mortuus, vadam ad portus inferi.* Feria quarta, Canticum Annae Matris Samuelis: *Exultavi cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo salutari meo.* Feria quinta, Canticum Moysis: *Cantemus Domino gloriosi enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare.* Feria sexta, Canticum Abacuc Prophetae: *Domine audivi auditionem tuam & timui.* Sabbatho Canticum postremum Moysis: *Audite cali quae loquer, audite terra verba oris mei.* Haec interim omnia Cantica concluduntur per illud: *Benedictus Dominus Deus Israel.* Quod quidem Canticum velut Clavula est & Fibula utrumque iungens testamentum, prophetante Zacharia Sacerdote de Christo, ac de Joanne, qui partim ad veteris, partim ad novum testamentum pertinebat, propter Christum quem praenunciabat, & digito demonstraturus erat. Omnia illa Praescorum Cantica tenebant & respiciebant ad incarnationis hinc rememorate Mysterium; idcirco hoc Cantico concludi dicuntur.

Cum autem tempus sacrum Adventus quatuor aut circiter hebdomadas pie instituerit Ecclesia, ad recolendum gratia mente dictum Mysterium Incarnati Verbi, oportunt hoc Canticum, piis Auditoribus tunc explicandum est ab his qui Cathedras concendant, sicut & à Christianis mentibus tunc venit ruminandum: *Non satiabar illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii tui super salutem generis humani. Quamvis steter in Hymnis & Canticis tuis, suscitavit me Ecclesia tua vocibus commotus acriter, Voces illa infusebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea astuabat affectus pietatis, & currebant lacrymae, & benedixit mihi cor meum.* Hoc etiam tempore cum S. Bernardo merito confundi deberemus in tanti Mysterii consideratione, cui tantam ingratitude & oblivione rependimus. *Ardores desiderij, Patrum suspirantium in carne Domini praesentiam frequenter cogitans, confundor & compungor in memipso; & nunc vix contineo lacrymas, ita me patet seporis & torporis miserabilem temporum horum. Cui namque nostrum tantum ingerit gaudium gratia huius exhibitio, quantum accendat*

Aug. 1. 9. Confess.

Bern. serm. 1.